Published and distributed under permit (No. 751), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 23. — Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 30. січня, 1922. — VOL. XXX. — No. 23. — Jersey City, N. J., Monday, January 30, 1922. — THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ФАРМЕРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРОТИ РОБІТНИКІВ

ВАШІНГТОН, 27. січня. — Фармерська конференція, котра нині відбула своє послідне засіданнє, ухвалила резолюцію, в котрій домагається зниження робітничої заплати.

Резолюцію сю предложила „комісія цін, коштів та привернення нормальних відносин", і говорить вона що до народного добробуту повернути не можна так довго, як капітал та робітнича заплата, котрі входять як складова частина коштів продукції (вироблювання) товарів, не будуть також обнижені. Фармері сподіються найбільше полекші від увормування цін тих товарів, котрі фармер продає, та тих товарів, котрі він купує.

Принятте сеї резолюції попередила довга та горяча дебата, в котрій проти обниження робітничої заплати виступав передусім Самуель Гомперс, предсідатель Американської Федерації Праці та одинокий представник зорганізованих робітників на фармерській конференції. Він пятнував резолюцію як спробу обниження робітничої заплати і остерігав фармерів, що ся резолюція поставить робітничі організації проти фармерських. Гомперсови не вдалося наклонити конференцію перемінити резолюцію.

КОНФЕРЕНЦІЯ В СПРАВІ ЗЕЛІЗНИЦЬ.

Також в своїй резолюції про американські зелізниці фармерська конференція пішла проти робітників. Ся резолюція, домагається, щоби кошти загального обниження цін перевозу, якого потреба для привернення нормальних відносин в Злучених Державах, взяли на свої плечі і зелізничі корпорації і робітники, одні через поменченнє своїх зисків, другі через зниженне своєї заплати.

Резолюція в сій справі містила в собі навіть постанову про знесенне восьми-годинного робочого дня, але опозиції Гомперса вдалося вичеркнути сю частину резолюції. Промовляючи проти сьої частини, Гомперс заявив, що ухваленнє резолюції за знесеннєм восьми-годинного дня праці зелізничі та майнерські робітники будуть поясняти як виступ проти себе.

ФАРМЕРСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ ЗА УЧАСТЮ АМЕРИКИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

При кінці засідання фармерська конференція ухвалила резолюцію за участю Злучених Держав в межинародній економічній конференції для привернення нормальних економічних відносин.

В сій резолюції підноситься, що така участь дасть досить нагоди другим народам пізнати Америку, а Америці пізнати другі народи; полагодити фінансові клопоти, спільні усім державам; зарадити подешевінню гроша; і доконати других подібних річий, необхідних для привернення нормальних торговельних зносин у світі.

МЕЖИНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ ХОЧЕ УКЛАДАТИ НОВІ МЕЖИНАРОДНІ ПРАВА.

ВАШІНГТОН, 27. січня. — Межинародна конференція для зменчення морських зброєнь постановила вибрати комісію, котра має застановитися над тим, яких змін треба завести в межинароднім праві про вживанне нових военних средств.

Комісія має складатися з десятьох членів, а то по два з Англії, Америки, Франції, Італії та Японії. Ся комісія має поробити відповідні припорученя та донести про них до кождої зі згаданих держав. Держави опісля предложать її свої думки про пропозиції.

СЕНАТОР ЗА РЕГУЛЯЦІЄЮ ВУГЛЕВОГО ПРОМИСЛУ.

ВАШІНГТОН, 27. січня. — Сенатор Кеніон, предсідатель сенатового комітету, котрий розсліджував положенне західно-верджінського та кентакського вугляного округа, виступив нині з домаганнєм ухвалення в конгресі кодексу (збору) права про вуглевий промисел та установлення відповідного федерального тіла, яке малоби право і обовязок полагоджувати всякі спірні справи сього промислу. Сенатор заявив, що в найблизчій будучности виступить з відповідним предложеннєм в сенаті.

СЕНАТОР ПЯТНУЄ ПРИЗНАННЄ НЮБЕРІ МІСЦЯ В СЕНАТІ.

ВАШІНГТОН, 27. січня. — Сенатор Рід з Мезуре виступив в сенаті з острою промовою, зверненою, проти тих сенаторів, що голосували за признаннєм місця сенатора Нюбері, котрий був вибраний завдяки виборчим перекупствам.

Він назвав резолюцію за признаннєм Нюбері сенатором найбезстиднійшим вчинком в історії американського сенату. Ся резолюція наложила на сенат пятно сорому, якого він ніколи не потрафить зі себе стерти. Рід пятнував резолюцію тим більше, що в ній власне самі сенатори признають, що Нюбері видав на вибори більше, як повинен, і що виборчі способи, вживані для його вибору, не були всі чесні.

Промова сенатора Ріда була виголошена підчас дебати над справою зовсім не звязаною зі справою Нюбері; тому вона не могла мати ніякого видимого наслідку в сенаті. Все така вона є [illegible] проти виборчих надужить.

ПАЛАТА ПОСЛІВ УХВАЛЮЄ ЗАКОН ПРОТИ ЛИНЧІВ

ВАШІНГТОН, 26. січня. Палата послів ухвалила нині великою більшостю голосів законопроект проти линчовання (так званий законопроект Дайера) За законопроектом голосувало 230 конгресменів, проти всего 119. Проти законопроекта голосувало 17 републиканців, межи ними панна Робертсон, одинока конгресменка Америки. Зате за законопроектом голосувало 8 демократів, з котрих кождий був вибраний в однім з північних стейтів. Конгресмени з полудня голосували лавою проти законопроекта. Один конгресмен здержався від голосовання, а Лондон, одинокий соціялістичний конгресмен, голосував за законопроектом.

Голосованнє над законопроектом Дайера попередила горяча дискусія над законопроектом, котра оберталася передусім довкола питання, чи такий закон проти самосудів бувби згідний з конституцією.

СЬОГОРІЧНА ІНФЛЮЕНЦА СЛАБША ВІД ІНФЛЮЕНЦИ В ПОПЕРЕДНІ РОКИ.

Нюйорський департамент здоровля видав публичний комунікат в справі інфлюенци, з котрім кажеться, що в четвер донесено до департаменту про 175 нових випадків інфлюенци. В місті тепер є 366 випадків сеї недуги. На погляд лікарів се прибільшеннє не є велике, і лікарі висловлюють надію, що місто не буде навіжене пошестю. Рівночасно лікарі кажуть, що сим разом хороба значно слабша, як вона була в 1918. та 1919 році, значить і менче людий на неї западає і лекше виходять з неї. Лікарі остерігають рівночасно перед легковаженнем недуги. Вони звертають увагу, що встати за скоро з ліжка може потягнути за собою рецидиву (поновне занедужанне).

ЗНОВ ПРОПАВ ЧОЛОВІК З КОРАБЛЯ

З корабля „Пасторес" пропав недавно Т. О. Спрейґ, котрий недавно зрезигнував зі штабу нюйорської рільничої експериментальної (дослідної) стациї в Джениві і поїхав до своєї родини в Сан Франціско в Каліфорнії. Будучи хорим нервово, він вибрався до Сан Франціско в довгу дорогу кораблем через панамський канал. Догадуються, що він пішов слідами полковника Гвителеї, славного провідника „погибшого баталіону", котрий недавно скочив з корабля у море.

РОБІТНИКИ В РІЗНИЦЯХ СТРАЙКУЮТЬ ДАЛІ

ШІКАҐО, 26. січня. Уряд юнії робітників в різницях подав до публичного відома, що робітники в трох головних західних осередках різницького промислу відбули збори в справі страйку і рішили на них провадити страйк далі.

КОРАБЕЛЬ МУСІВ ПАЛИТИ ДЕРЕВОМ.

До порту в Гобокен приїхав в середу корабель „Пенгендел Стейт", що належить до Юнайтид Стейтс Лайнс. Він відбув недавно подорож з Лондону до Галифакс, в Канаді, і підчас сього трафилося йому таке, що він мусів топити деревом, щоби доїхати до порту. По дорозі вступав він до порту в Больонь у Франції, а кромі сього через цілу дорогу мусів боротися з бурями. Як корабель доїздив уже до Нової Шкотії, капітанови донесено, що нафтова ропа, котрою гонено корабель, не хоче горіти і корабель стає. Капітан здивувався немало, бо він рахував, що корабель має подостатком нафти на довгу дорогу. Він зійшов до збірників нафти і переконався, що його припущеннє було слушне; в збірниках було нафти досить на кількасот миль дороги. Мимо сього корабель почав ставати. Знак, що нафта чомусь не хоче горіти. Яка сьому причину, капітан старався розслідити, але не міг додуматися нічого, кромі того, що морська вода мусіла дістатися до нафтового збірника і зіпсути нафту. Не було инчої ради як казати палити в корабельних печах деревом. Капітан післав усіх моряків та усіх пасажирів, котрі було шістьох, збирати кождий кусок дерева і носити до печий. Та й сего дерева на довго не вистарчило. Корабель станув перед самим портом Галифакс і з порту треба було вислати кораблі затягнути його до порту.

КРАДІЖ ДОЛЯРІВ НА ПОЧТІ В ГАЛИЧИНІ.

На днях прийшов до Ольги Івахової в Миколаєві над Дністром лист з Америки, в якому було написано, що їй висилається два доляри. Слова сі про доляри були замазані, а доляри вкрадено.

КРОВАВИЙ БУНТ У ВІЙСКОВІЙ ВЯЗНИЦІ У ЛЬВОВІ.

У військовій вязниці при ул. Замарстинівській у Львові вибух вязнів. Підчас заворушень один вязень утік; одного ключника побито; одного вязня ранено кулею підчас утечі. Бунт здавлено.

ЛЯХИ АРЕШТУЮТЬ ЛИТОВЦІВ.

ВАШИНГТОН, Д. К., 27. січня. — Тутешня телеграфічна агенция „Елта" одержала нині таку каблєграму з Литви про польські надужиття у Вильні:

Польська окупаційна влада у Вильні арештувала слідуючих визначних Литовців в громадському життю у Вильні: Михайла Бірзіскаса, президента Литовського Комітету у Вильні; його брата, В. Бірзіскаса бувшого міністра просвіти; Иосифа Куктаса; М. Коробаха, голову Білоруського Національного Комітету; і 22 інших визначних діячів.

Литовське правительство вислало до Ліги Народів ноту, в якій протестує проти сих вчинків Поляків. Кромі того воно повідомило про се правительство Злучених Держав, Англії, Франції й Італії.

СМЕРТЬ ДІТИЙ В ОГНИ.

Одна Маргарета Бригентик з Ню Йорку, йдучи на місто на закупки, лишила свою дво-літну доньку під опікою своєї другої дитини, котрій всего пять літ. Місто того, щоби допильнувати свою сестру перед нещастем, вона сама стала причиною нещастя. Видно, щоби забавити свою сестру, дівчинка взяла з печи в руки дві горіючі головні і стала ними вимахувати. Бавилася так доти, доки її одежина не займалася огнем. Вчувши розпучливі крики дитини, сусіди вбігли до хати і завинули дитину в ковдри. Зараз закликано лікарську поміч, але дитина номерла від попарень перед приходом лікаря.

В пятницю займилося від занадто горячої печи мешканне одної родини на другому поверсі в однім домі в Джерзи Сити. В комнаті було тоді троє дітий та їх мати. Мати забрала двоє найменчих дітий і вибігла з мешкання, щоби занести їх в безпечне місце. Коли вернулася по трету дитину, огонь вже обняв мешканнє так, що вона не могла уже дістатися до середини. Надїхала пожарна сторожа, і сторожі дісталися до середини; дівчину найдено в кухни; вона лежала на кухонці без притомности, а одіж на ній горіла. Її забрано до шпиталю, але вона померла по дорозі. Дівчині було 6 літ.

САМОВБИЙСТВО УРЯДНИКА У ЛЬВОВІ.

Зелізничий урядник, нервово хорий, Осип Вольф при ул. Городецькій ч. 131 у Львові, наложив на себе руку; перерізав собі горло. В тяжкому стані перевезено його до шпиталю.

ПЕРЕД МІЖНАРОДНЬОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ В ҐЕНУЇ, В ІТАЛІЇ

БЕЛЬҐІЙЦІ СПОДІЮТЬСЯ, ЩО АМЕРИКА ЩЕ ВІЗЬМЕ УЧАСТЬ В КОНФЕРЕНЦІЇ В ҐЕНУЇ.

БРУКСЕЛЛЯ, столиця Бельґії, 27. січня. — Бельґія вірить, що Америка таки остаточно візьме участь в ґенуеській економічній конференції і поможе Европі видістатись з економічної руїни.

Бельґійці кажуть, що вони мають великі капітали в промислі і зелізницях на Україні і хотять теж сю справу піднести на конференції в Ґенуї.

ІТАЛІЙСЬКІ ҐАЗЕТИ КАЖУТЬ, ЩО АМЕРИКА БОЇТЬСЯ БОЛЬШЕВИЗМУ.

ЛОНДОН, 27. січня. — Тутешній дневник „Таймс" містить депешу з Риму, столиці Італії, в якій доносить, що тамошні ґазети висловлюють гадку, що Америка не хоче взяти участи в ґенуеській економічній конференції зі страху перед большевизмом.

ЕСПАНЦІ КАЖУТЬ, ЩО ФРАНЦІЯ БОЇТЬСЯ СТАТИ НА РІВНІ З ПОБІДЖЕНИМИ.

МАДРИД, столиця Еспанії, 27. січня. — Тутешні часописи пишуть, що Франція тому боїться взяти участь в ґенуеській господарській конференції, бо боїться станути нарівні з побідженими.

ЛЕНІНА НАЗНАЧЕНО ГОЛОВОЮ МОСКОВСЬКОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ НА ҐЕНУЕНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

МОСКВА, столиця Московщини, 27. січня. — Совет московських комісарів назначив Миколу Леніна головою московської делеґації на міжнародню господарську конференцію в Ґенуї.

МІЖНАРОДНЯ ІРЛЯНДСЬКА ЛІҐА ВИБРАЛА ІМОНА ДЕ ВАЛЕРУ ГОЛОВОЮ.

ПАРИЖ, 27. січня. — Нині закінчились наради Міжнародньої Ірляндської Ліґи.

Президентом Ліґи вибрано Імона де Валеру, котрий приняв вибір, коли сповнилась його умова, що вибір має бути однодушний і без партійного політичного значіння.

Осередня головна управа має мати осідок в Дабліні, столиці Ірляндії.

В комунікаті Ліґи не згадано, що сталося з резолюцією, яку внесено, а в якій було сказано, що Ліґа не признає англійсько-ірляндського мирового договору з 6. грудня, 1921, і буде боротись за повну незалежність Ірляндії.

Американський делеґат Кастеліні заявив, що американські Айриші складають для Ліґи $20,000.

АНГЛІЙЦІ І ФРАНЦУЗИ БЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ ЗАСТУПНИКІВ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 27. січня. — Тут одержано цілком певні інформації, що Анґлія дає оружє Грекам на війну проти Турків в Малій Азії, а Франція дає оружє Туркам на війну проти Греків.

Ся війна, підпирана двома аліянтськими державами, тягнеться вже досить довго і нема надії на скоре її закінченне.

В політичних кругах заграниці вважають се за цілий знак у приязни аліянтів, коли вони аж в той спосіб себе взаїмно поборюють.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ ПОМОГТИ АВСТРІЇ В БІДІ.

ПАРИЖ, 27. січня. — Вісти про крізу в австрійському кабінеті і про спадок австрійської корони викликали у французьких урядових кругах занепокоєнне.

Французьке правительство хоче з усіх сил помогти Австрії і в сій справі хоче порозумітися з другими аліянтами.

НІМЦІ ВИКИДАЮТЬ ФРАНЦУСЬКИХ КОРЕСПОНДЕНТІВ З ПАРЛЯМЕНТУ.

ПАРИЖ, 27. січня. — Французьке міністерство заграничних справ зачало допити в німецькому правительстві в Берліні з причини усунення французьких кореспондентів з німецького парляменту вчасі як промовляв канцлер др. Вірт про примусову позичку в сумі 1,000,000,000 золотих марок.

Німецьке правительство не дало жадної відповіди з приводу сього наглого викинення французьких кореспондентів з будинку німецького парляменту.

НІМЕЦЬКА ҐАЗЕТА КАЖЕ, ЩО АМЕРИКА ХОЧЕ ПАНУВАТИ НА ТИХОМУ ОКЕАНІ.

БЕРЛІН, 27. січня. — Тутешній дневник „Теґліхе Рундшав" пише, що Америка тому не хоче брати участи в ґенуенській господарській конференції, що вона звертає свою увагу на Тихий океан, де вона хоче панувати.

А ТИ, НІМЕЧЧИНО, ПЛАТИ!

ПАРИЖ, 27. січня. — Німецьке правительство зложило нині знова аліянтській комісії відшкодовань 31 мілїонів золотих франків яко другу рату, яку їй назначила аліянтська Найвисша Рада в Кан платити що 10 днів.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Сим подається до загального відома, що Екзекутива У. Н. Союза, в увзглядненню численних домагань урядників відділових, з огляду на усталений звичай по відділах У. Н. Союза, в сій порі року приймати нових членів до організації за зменшену ціну вступного, ухвалила, що в місяцях СІЧНИ і ЛЮТІМ 1922 року буде приниматися НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗА ЗА ОПЛАТОЮ ТІЛЬКО 50 ЦЕНТІВ, ВСТУПНОГО.

ЗА ЕКЗЕКУТИВУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА:

ІВАН КАШТАНЮК, гол. рекорд. секретар.

Дано в Джерзи Сіти, Н. Дж. 28 грудня 1921 р.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

УКРАЇНСЬКА ГАЛИЧИНА І — ПОЛЬЩА.

Варшавський польський соціялістичний дневник „Роботнік" помістив статтю з приводу недавньої конференції аліянтської Найвисшої Ради в Кан, у Франції, в якій пише про справу Східної Галичини ось-що:

„Не знаємо, чи в Кан буде бесіда про Східну Галичину. В Парижі чи Лондоні, в Кан чи в Женеві буде бесіда про Східну Галичину, про Вильну, Шлеск і про Польщу взагалі. Буде се розмова зовсім не по думці сейму. Буде се строга і безоглядна мова. Не поможуть ніякі діялектичні штуки. Будучі польські покоління можуть гірко заплатити за політику, яку сучасні пани Польщі ведуть односторонно, без фахового підготовлення".

Часопись „Роботнік" написала правду. Хотяй вона є теж за „істеричною" Польщею, тільки в трохи відмінних формах, але написала правду, що про всі злочини теперішньої „Польщі" ще будуть говорити правду і будуть про неї рішати не по польському диктату.

Одначе кромі того ще треба додати, що прийде ще й рішенне не тільки аліянтів але й нападених Польщею народів, і не тільки рішенне, але й екзекуція, виконанне рішення, се є освободженне з польської неволі нападених нею народів.

МОСКОВСЬКІ БОЛЬШЕВИКИ, КРИМ І УКРАЇНА.

З Царгороду (Константинополя), столиці Туреччини, прийшла отся вістка:

ЦАРГОРОД, 3. січня. — Московський уряд згодився на умови татарського національного зібрання і наслідком сього Крим оголосив свою незалежність.

* * *

Крим, як звісно, се є частина території України. Там є давня оселя татарського населення. Воно числом більше аніж населенне українське на Кримі, але всетаки Татари не творять там більшости усього населення кримського півострова.

Длятого самі Татари не мають права рішати про долю краю, бо се право прислугує тільки більшости населення, яка вже давно була заявилась за злукою з Україною.

Україна признавала кримським Татарам і другим народностям повну свободу і самоуправу, але стояла при тім, що край має належати до території України, з уваги, що Крим займає дуже важне положенне при території України над Чорним морем, і його відлука була би шкідна як для України так і для Криму.

Але московські большевики, котрі нічого українського на Україні не хотять признати крім своїх комісарів (Москалів, що звуть себе для бизнесу Українцями), нагло в сьому випадку признають волю татарських національних зборів і меньшости населення Криму признають право суверенности.

Розуміється, що і се роблять Москалі на те, аби ослабити Україну.

Вони знають, що кримська держава не може сама удержатись, але, щоби видвигнути когось проти України, вони нагло на Кримі видвигають татарську державу.

Се один з многих доказів, як ворожо московські большевики ставляться до України. Вони готові на все, щоб обіцяти українському народови, чого він домагається, але рівночасно теж на все, щоби позбавити Україну змоги стати дійсно самостійною державою.

ПІД ПОЛЬСЬКИМ НАЇЗДОМ НЕ МОЖНА НАВІТЬ ВІДБУТИ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЧИТАЛЬНІ.

Львівська українська часопись „Вперед" у виданню з 7. с. м. доносить:

„Дня 3. січня, 1922, мали відбутись загальні збори жіночої читальні „Просвіти" в Долині, які мали намітити плян організації жіноцтва в місті і повіті. Тиждень перед зборами президія читальні повідомила староство про загальні збори, подаючи докладно програму зборів. В день зборів явилось в льокалі жіночої читальні двох жандармів і поліція і в крайно грубий спосіб заявили, що збори розвязані, мимо сього, що не було заборони зі сторони староства. Між іншим жадали прізвищ присутних членок, що явились на загальні збори і членів товариства „Бесіди", що прийшли читати часописі. Коли-ж члени жіночої читальні не хотіли подати своїх назвищ, комісар заявив, що „фшисткі заженім" до староства і там мусять подати прізвища. Всі присутні погодились гуртом піти до староства, що мабуть перелякало комісаря і він зажадав тільки від президії явитись на поліції".

Се один з тисячів розбоїв і надужить, яких польські наїзники допускаються в нападеній українській Галичині кождої днини і кождої години.

Тих польських злочинів, а таксамо й українських терпінь, в нашому краю вже така сила, що дійсно треба надлюдських геройських сил, щоб їх перебути.

Вони щоднини ранять серце кождого Українця не тільки в Галичині, але й усюди, де лише живуть Українці. А ті рани помножуть той великий біль, що зове нарід до бунту проти злочинців і до кари на них, яка прийти мусить яко льоґічний наслідок.

ПЯТЬ МУЧЕНИКІВ.

Ю. Луковський. Вінок на могилу пятьох діячів українського мистецтва: Ю. І. Нарбута, В. Л. Модзалевського, О. О. Муращка, К. В. Шероцького й П. Я. Дорошенка.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Українське письменство щойно зробило незвичайно цінне придбанне. Відомий знавець української старовини й українського мистецтва, так само й не аби-який артист-маляр Юрій Лукомський виступив з українською книжкою. Ця перша його праця українською мовою не буде останньою, бо незабаром має вийти ще одна, більша його праця по українськи.

Коли я вважаю потрібним спеціяльно інформувати читачів „Свободи" про „Вінок" Лукомського, то це тому, що виступ цього артиста в ролі українського письменника означає велику моральну перемогу українства, але також тому, що зміст „Вінка" заслугує на велику увагу. Лукомський, уникаючи політики й нікого не обвинувачуючи, оповідає в своїй праці спокійними, але зворушливими словами, як загинули під большевицькою владою пятеро діячів українського мистецтва. Та хто прочитає цю маленьку, незвичайно чепурну й артистично видану книжочку, той напевне скаже, що більш знищуючого акту обвинувачення проти большевицької влади ще не було написано, відколи большевизм справляє свій кривавий бенькет на Україні.

Нарбут, Модзаловський, Мурашко, Шероцький та Дорошенко, а разом з ними й Лукомський — це були ті діячі, що будували свіжу будівлю українського мистецтва, що збірали й оберігали нашу артистичну старовину від большевицького вандалізму. Лукомському пощастило вибратися закордон, а ті пятеро загинули: Нарбут, Модзалевський та Шероцький — від голоду й хороб, а Мурашка й Дорошенка розстріляно.

Найвиднійших зі всіх пятьох мучеників безперечно був Аарбут. Він і на-зовні був дуже мальовничою постаттю. Ось як Лукомський його описує:

„Ось уступить господар, піде переступцем, огрядний і, як полковник Глухівський чи Стародубський, поважний, а вдягнений у жупан синій, підперезаний поясом широким, узутий у сапянці жовті, — піде по килиму — хоч картину з нього пиши! Пишний, румяний, дорідний і по-українськи вбраний, то з усмішкою, а то й зі строгою річевістю, Юрій Нанович покоряв своєю розмовою, говіркою, словечками всякими, дотепністю й знанням, дивував начитаністю, для артиста незвичайною"...

Цей зовнішний образ Нарбута стояв у повній гармонії з його внутрішними здібностями. Лукомський каже, що **в особі Нарбута понесла страту не тільки Україна — це страта для всього артистичного світу,** бо Нарбут був ледве чи не кращий графік, (рисовальщик) у світі, й в кождім разі єдиний у своїм роді.

Переїхавши по революції з Петербурга на Україну, Нарбут був обраний на професора вільної української Академії Мистецтва, а далі став і її ректором. Рівночасно він працював в Експедиції Заготовлення Державних Паперів. Перші українські папірові гроше (може, й хто-небудь з американських земляків бачив їх) зроблено після рисунків Нарбута.

Є ще один двір, який робить память Нарбута безсмертною для нас. Це — його „Галичина". Підчас війни він був з російськими військами в Галичині й змалював багато старих церков, краєвидів, типових облич і народніх сцен. Вийшла ціла книга, незвичайно гарна й цінна. На жаль, наша вбогість не дає змоги наново її видати, але настануть кращі часи, й Нарбутова „Галичина" буде в кожній українській господі.

І от цей великий артист мусів тремтіти за своє життє. Раз до нього пришов якийсь матрос і попередив його, щоб він остерігався, бо в списках чрезвичайки стоїть його імя, як кандидата... Після того попередження Нарбут довго не виходив із дому, а вечорами ніколи не виходив по девятій. Можливо, що кінець-кінцем його і розстріляли-б, але він того не дочекався й помер від тифу, якого його організм, ослаблений недоїданнєм, не був у силі перенести.

Разом з Нарбутом жив і майже рівночасно з ним помер **Вадим Модзалевський,** учений архивист, ґенеалоґ. Залишив він по собі низку праць, у тім числі „Український Родословник", „Щоденник Марченка", був редактором журналу „Наше Минуле", кохався в старовині всякій, особливо українській. Зібрав докупи всі київські архиви, підбирав і систематизував цей матеріял, лагодив до друку багато нових праць. На нього „чрезвичайка" також дивилася скоса, але й він не дочекався того, щоб його розстріляли, а помер од тифу, виснажений і знесилений большевицьким „опікуванием" про артистів та учених.

Третя жертва большевиків, хоч і не безпосередня — це Костянтин Шероцький, великий знавець української історії, автор прегарної книги „Київ" і, нарешті, не аби-який моляр. Вже цілком хорий, Шероцький утік од большевиків на своє улюблене Поділле, був згодом короткий час професором Камянецького українського університету. Але недуга, придбана під большевицьким режімом, погнала його знов на село, й тут без мила й свічок, без чаю й найнеобхіднійших ліків, він незабаром помер.

Шкода цих трьох діячів українського мистецтва, до сліз шкода. Їх передчасна смерть — це велика, непоправна страта для України, для цілого українського народу. Та в кожнім з цих трьох випадків большевики ще можуть виправдуватись тим, що не вони безпосередно їх забили, хоч то ясна як сонце річ, що не будь на світі большевизму, ці наші діячі ще були-б серед нас і працювали-б на користь рідного краю. І така саме ясна як сонце річ, що коли-б смерть од хороби не забрала їх завчасу з цього світу, то большевики їх рано чи пізно замордували-б без посердно, як вони замордували Мурашка й Дорошенка.

Олександер Мурашко, талановитий артист-маляр і здавна свідомий Українець, був фундатором київської Академії Мистецтва і першим її ректором. Він мав необережність зневажливо щось сказати про всесильну „чрезвичайку", не схотів платити накладеної на його дім большевицької контрибуції... З тої хвилини смерть чатувала на нього на кожнім кроці. Лукомський так описує його смерть:

„О. О. Мурашко повертався о першій годині ночі з дружиною своєю з гостей до своєї хати на Лукянівку. Він не боявся ходити так пізно, бо в нього була в кешені видана „Всевидатом" карта-перепустка. Вже недалеко від хати до нього підійшли троє салдатів і сказали, що він є арештований, що він може віддати дружині все, що при нім є цінного, й що його негайно поведуть у суд. Відчувши щось недобре, Мурашко попрохав, щоб дружині позволили піти з ним, але її силою примусили піти додому.

Ледви дійшла вона до ґанку своєї хати, як побачила, що чоловік кинувся тікати від них. Очевидно, за цю одну-дві хвилини Олександер Олександрович догадався, що його ведуть не в чека, а просто в пале на розстріл без суду. Знаючи добре околицю й гадаючи, що салдати так добре не знають цих місць, він хотів добігти до відомої йому ями, що утворювала щілину під арканом, пролізти тою ямою до саду й сховатись там серед темряви.

Та ледви він уліз у ту яму, як його сурдут на спині за щось зачепився, й він застряг під парканом. А що він спускався ногами вперед, то голова його залишилась по цей бік, на вулиці, а тулуб і ноги вже були в саду. Його наздогнали. Момент — і він може був би врятувався. Алевистріл у потилицю — й смерть на місці. Безслідно зникли душогуби"...

Читачу, ви уявляєте собі ввесь жах цеї картини, цього полювання на людину, як на хижого звіря, цього холодного, нелюдського душогубства? Ви уявляєте собі, що мусів пережити переслідуваний за ту коротку мить, поки його голова залищались по цей бік, а ноги й тулуб — по той бік паркану? А та бідна дружина, що стояла на ґанку й бачила цю невимовно-страшну картину, її нелюдський жах і потрясенне? Нема цьому назви на людській мові. Або є: большевизм!

Лишилося ще оповісти про **Петра Дорошенка.** То був старий „українофіл" і великий знавець українського мистецтва. За гетьмана він оснував міністерство для справ мистецтва й сам став на чолі його, підтримуючи все молоде, свіже й добре. Коли большевики обсадили Київ, він утік до Винниці, а потім до Одеси, де жив переховуючись, під іменем лікаря Дорошенка. Та большевики прийшли й до Одеси.

„Коли виявилось, — оповідає Лукомський, — що він не лікар Дорошенко, а П. Я. Дорошенко — гетьманський „міністр", — його вхопили й замордували в господі, без суду, навіть у чека не повели"...

Нехай ті, що боронять совітську владу, посилкуються оправдати ці душогубства, нехай вони скажуть, завіщо Україну окрадено на цих пять діячів мистецтва. Не скажуть вони нічого, бо нема, не може бути ніякого оправдання.

А ми, що залишилися в живих, повинні, разом з проклонами й ненавистю до звірячого большевизму, заховати глибоко в душі память цих пятьох мучеників. Нашому-ж новому письменникові, що нарешті повернувся до нас по довгих блуканнях серед чужих людей, ми повинні сердечно подякувати за його гарну блакітно-жовту книжочку, в якій він нам оповів про сумну долю цих жертв большевизму.

Берлін, 7. січня.

Радянин.

ПРОПАҐАНДА ДОРОГОГО ПИКЕТОВАННЯ.

Щойно тепер видко наслідки експедиції Нюйорчан до Вашинґтону. Американські дневники і ріжнородні ілюстровані видання помістили фотоґрафії українських пікетерок в народніх строях, а під образками подали ріжні коментарі. Написі на таблицях зовсім читкі і говорять самі за себе. Не треба навіть писати окремі статті до ґазет, бо образок робить своє.

З економічного боку се зовсім дешева пропаґанда. Нюйорська виправа до Вашинґтону коштувала понад 300 долярів, вчисляючи в те кошти дороги там: назад і однотижневий прожиток в столиці. Тимчасом одна добра стаття, приготована для якоїсь одної ґазети, буде коштувати тільки само або й більше. Насуваєтьться отже само собою заключенне що дорога пікетовання не лише доцільна, але й розмірно дешева.

Пишеться в українських ґазетах що треба такі виправи робити частійше. Дійсно, дуже розумна гадка. Але треба її ще в дечім поправити. Висиланне експедицій раз-у-раз не є легке. Треба вишукати розумних: гарних дівчат, що родились в Америці; постаратись о звільненне їх від щоденної роботи на час пікетовання; заплатити їм кошти подорожі і прожитку. Коли се роблене наборзі, то коштує більше ніж в нормальнім часі. Кромі того кожда нова експедиція мусить робити все нові досвіди, а се можна заощадити. Свіжі сили мусять наново приготовлятись на всілякі відповіди про Україну. Все те перепиняє і опізнює справи.

Тимчасом можна се перевести успішнійше і дешевше, колиб комусь припоручити зорґанізованне сталої пікети у Вашинґтоні і в Ню Йорку. Кромі того можна доривочно пікетувати польські консуляти в Питсбурґу, Дітройт, Шикаґо й ін. місцевими силами і коштами.

Постійне пикетованне у Вашинґтоні може зорґанізувати филаделфійська або нюйорська Ліґа Горожан і Жовнірів українського роду. Значить: нюйорська громада, репрезентована назверх згаданою Ліґою, повинна найти 5—10 дівчат, Американок, українського походження; звернути їх страту через покиненне роботи на один місяць: вислати до Вашинґтону і там їх відповідно закватирувати. Їм треба дати відповідні брошури, книжки і таблиці, а кромі того вислати з ними фахового інформатора для преси. Кошти такої експедиції виносилиби по 150 дол. від особи на місяць, значить 900 долярів на 6 осіб, а з додатками около тисячу долярів разом. Сі додатки се свіжі таблиці, брошури, статті. Се отже справді небогато, коли зважити, що однотижнева експедиція коштувала Нюйорчан понад $300. Кошти тому малі, бо є вже готові книжки про Україну, видані ще У. Н. Комітетом, а треба лише видати якусь свіжу летучку чи маленьку брошурку про найновійші польські злочини в Галичині і на інших українських землях. Удержуванне постійної пикети у Вашинґтоні мало би ще й сю добру сторону, що пикетерки мусілиби самі придумувати щось нового, щоб заінтересувати публику.

Розуміється, що не обійшлосьби може і без арештовання, але без того годі. Хвилеве терпінне одиниць принесло би однак величезний успіх для загальної справи. Без жертв не осягнеться ідеалу.

Розходиться о покритте коштів. Нюйорська громада зібрала і видала дотепер на таблиці, брошуру, двократну виправу під польський консулят і експедицію до Вашинґтону понад 800 долярів. Кромі того ся громада дає ще на інші народні цілі, про що читається в ґазетах. Згаданий видаток се зовсім показна сума, коли зважиться, збірку роблено доривочно, бо інакше ціла справа могла невдатись. Кромі того кождий розуміє, що до такої праці треба було втягнути зглядно невеликий гурток певних людий, з котрих звичайно і так найбільше незаможних.

Треба ще памятати й се, що нюйорська громада зробила роботу за цілу українську іміграцію. Дальше вже самі Нюйорчани не видержать і тому треба їх підпомогти. Тут однак знова треба певної обережности і довірочности в приготованнях.

Хто мав би однак прийти з помочию Нюйорчанам? Ніхто інший, а таки самі українські громади з цілої Америки. Тут не випадає писати зазивів, абo просьб, прилюдно. На таку ціль повинен кождій свідомий Українець зложити на випереди і бути гордим з того, що і він причинився до діла. Але і тут ліпше не висилати дрібних жертв поодиноко, лише нехай по місцевостях зберуть довірочно датки люди, котрим мож вірити і нехай пришлють збірки нюйорській громаді. А коли се громада буде мати підперте загалу в загальному ділі, то тоді воно буде могти сповняти дальше свій обовязок в самому Ню Йорку.

Орудуванне грішми контролює окремий Народній Суд, вибраний минулої неділі на прилюдних нарадах.

Др. С. Демидчук.

З ДНЯ.

Большевицьке блоферство про „самостійність України" під большевицьким царством.

Дневник „Українське Слово", який виходить в Берліні, містить у виданню з 31. грудня, 9121, отсю статейку про большевицькі блофи про самостійність України під большевицьким царством:

Не вважаючи на всі запевнення та заяви комуністів, давно усім ясно, що большевицький лад є найбільше централістичним (централізм, се є система зібрання усьої влади в одному осередку, як тут — в руках головних московських комісарів в Москві) на світі. Інакше й не могло-б бути, коли взяти на увагу надзвичайне доктринерство та доґматизм сеї партії.

Сей централізм переймає все життє країв, що живуть під большевицькою кормигою. Він іде геть поза межі чисто державних справ, переймає наприклад і пресу. Тепер у большевиків признано відповідним: 1) завіряти, що контр-революція вже остаточно розбита; та 2) що після сеї перемоги „радянська влада дістала змогу занятися внутрішніми справами"; що все йде до красшого дуже швидким темпом, в тім числі і переведенне федеративної засади „більшої незалежности радянських республік".

Отже подане з Москви гасло силкується доводити та обстоювати і віденська (нібито українська большевицька ґазета) „Наша Правда". Тяжка се робота, то й не диво, що не все вона йде без суперечностий сама зі собою. Що боротьба вже закінчена, про се „Наша Правда" каже як про факт, який не треба доводити. А тимчасом у сій статті прокинулись у неї такі необережні слова: „Буржуазія органічно не може примиритися з фактом істновання соціялістично-радянського ладу, **й аж доки не буде знищена,** все чамагати-меться вести з ним боротьбу"... „В сьому зійшлися Скоропадський, Петлюра, Мазепа, Мартос, Левинський, Піснячевський, Барановський, Сербиненко, Шаповал, Микола Ковалевський, Микола Залізняк і вся інша братія", себто представники усіх напрямів українського громадянства, крім тільки большевиків. Отже знищити треба їх усіх, та вжеж не самих тільки їх, але і їх однодумців і прихильників.

Чи не буде се 99.9% української людности?... Аж тоді певно перемога радянського ладу на Україні буде нарешті остаточною.

Що до успіхів радянської влади в справах внутрішнього будівництва „Наша Правда" обмежилась тимчасом на доказах переведення радянською владою „більшої незалежности радянських республік". Накопичила вона тих доказів силу, хоч між ними богато є таких, що до справи власне не належать і до нічого не доводять.

Але ось таки ніби хоч назверх у „Нової Правди" козир: „Декрети і розпорядження РСФСР. (Російської Соціялістичної Федеративної Советської Республіки) не мають сили на території України, де законодавствує УСРР. (Українська Соціялістична Радянська Республіка) до найважнійших (?!) справ включно, як наприклад продналог."

Се-ж ніби самостійність законодатна, хоч навіть і кадети признають її тепер за Україною в ширших розмірах.

УСРР. посилає до інших держав свої власні представництва; робить з тими державами свої власні умови... Не згадується тільки нічого про те, що й окремі закони й окремі умови УСРР. чомусь все є дослівним переказом, власне перекладом, законів та умов РСФСР.; що окремі представництва УСРР. нічим не нагадують України і роблять все так, як роблять чи велять робити представництва РСФСР.

Фокус большевицького ладу полягає в цім, що усі ті законодатні, дипломатичні та інші, державні установи як УСРР так і РСФСР. не вибираються, а призначаються невеликою купкою московських комуністичних фанатиків, які і витворюють по своїй уподобі большевицький лад, а участь у сій роботі працюючого люду та самостійність окремих республік се лише бутафорія, якою користується їхня преса, а в цім числі і „Наша Правда" для аґітації. Що се так, про се свідчать не так давні заяви В. Винниченка і та полюміка, яку провадив він та ще деякі його однодумці на сторінках „Нової Доби" з прихильниками московського комуністичного централізму.

Тим же, хто готовий бачити якийсь розцвіт української культури під радянською владою, нагадаємо одну маленьку, але характерну рисочку: на академічній брошурі про правопись стоять трохи загадкові літери: „РВЦ". Вони стоять на всіх українських виданнях, що виходять у Києві та Харкові. Розшифровуємо їх і читаємо: „Разрешено военною цензурою". Ця рисочка сама говорить за себе без усяких коментарів.

НА РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ.

(Жертви приймає Др. С. Демидчук, 30 E. 7th St., New York City).

1. Теод. Яворський, Сейр. Па. $2.00
2. о. Лев Чапельський, Когос, Н. Й. $2.00
3. Братство св. Стефана, від. 71 У. Н. Союза в Йорквіл, О. $10.00

РАЗОМ СЬОГОДНЯ $14.00.

З попередного $12.00.

РАЗОМ ВСЬОГО $26.00.

НА УКРАЇНСЬКИХ ЖОВНІРІВ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

Тимко Бубняк, Елмайра, Н. Й. $3.00

Др. С. Демидчук.

ПОЗІР! УКРАЇНСЬКА ШІКАҐОВСЬКА ГРОМАДО! ПОЗІР!

На тему „Чи потрібна церква?" буде між адвокатом Дамяном Орловським а о. д-ром Миколою Копачуком завязана **ДЕБАТА в середу 1-го лютого 1922** у Wicker Park Hall, North Ave., при Мілвокі і Робей ул. Отець др. М. Копачук обстоювати-ме, що: „Церква потрібна і корисна для народу", а п. Д. Орловський буде доказувати, що: „Церква непотрібна і шкідлива для народу". Початок точно о годині 8-мій вечер. Вступ 25 цнт. 22-23

ПРОСЬБА ДО ДЖЕРЗИСІТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ.

Музична Банда ім. Остапа Нижанковського з Українського Народного Дому в Джерзи Сіти (на горі міста) уладжує в суботу, 18. лютого б. р., о годині 6-тій вечер, ВЕЛИКИЙ БАЛЬ в галі „Одд Феловс", Берген сквер, Джерзи Сіти, Н. Дж. 23-25

Проситься всі місцеві товариства, щоби в той день не уладжували в себе ніяких забав. — КОМІТЕТ.

ЧОТИРИ КНИЖКИ ПРО УКРАЇНСЬКУ РЕВОЛЮЦІЮ

Й ИНШІ ВИДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СОЦІОЛЬОГІЧНОГО ІНСТИТУТА.

(Від власного кореспондента).

В отсій статті хочу звернути увагу американських Земляків на **чотири книжки про українську революцію,** які видав Український Соціольогічний Інститут, заложений, як відомо, проф. Михайлом Грушевським.

Сі чотири книжки про українську революцію носять спільну назву **„Українська Революція. Розвідки і матеріяли".** Під сею назвою Український Соціольогічний Інститут заложив окреме видавництво, в якім мають появитися праці про революцію на українських землях, яка піднялася при кінці світової війни з розпадом Росії й Австро-Угорщини, і в процесі якої творилася і твориться доси українська державність. Доси в сім видавництві вийшло чотири книжки, про які хочу розповісти докладнійше.

Перші три книжки описують революцію на тих українських землях, які до революції знаходилися під російським ярмом.

Сі три книжки носять спільну назву: **„Замітки і матеріяли до історії української революції 1917—1920 рр."** Написав їх **Павло Христюк,** член української партії соціялістів-революціонерів, який був членом Української Центральної Ради, першого законодатного тіла Української Народньої Республики, і входив у склад Ґенерального Секретаріяту, першого уряду (кабінету) Української Народньої Республики.

Ся праця Христюка обнимає як сказано три томи: том I. має 152 стор., том II. має 204 стор., том III. має 160 стор.

Ось короткий зміст сеї праці:

В **першім** томі говориться найперше про вибух революції в російській імперії і про поваленнє царизму. В революції взяв участь і український нарід, який стогнав доси в російській неволі. Після повалення царизму національно свідома українська інтелігенція закладає Українську Центральну Раду, яка має давати провід українському народови.

Українська Центральна Рада спершу не думає відділювати України від Росії в окрему державу, тільки хоче, щоб ціла Росія перемінилася на федеративну республику (таку, як прим. Злучені Держави Північної Америки), зложену з окремих автономних країн (стейтів). Одною з таких автономних країн федеративної російської республики мала би бути Україна.

Українська Центральна Рада посилає до російського тимчасового правительства в Петербурзі свою делеґацію з домаганнем, щоб російське тимчасове правительство оголосило, що воно годиться на автономію України. Одначе російське тимчасове правительство відкидає домаганнє Української Центральної Ради і каже українському народови ждати до російських установчих зборів.

Тоді Українська Центральна Рада своїм **першим універсалом оголошує,** що Україна сама буде будувати своє життє, й утворює перший український уряд (кабінет) під назвою Ґенерального Секретаріяту.

Бачучи силу Української Центральної Ради, російське тимчасове правительство висилає трьох своїх членів (Керенського, Терещенка і Церетллі) до Київа і робить згоду з Українською Центральною Радою.

Про сю згоду оголошує Українська Центральна Рада **другий універсал.**

Та коли Українська Центральна Рада на основі тої згоди виробила **тимчасову конституцію автономії України,** російське тимчасове правительство відмовилося затвердити сю конституцію. Замість того воно виробило **„Інструкцію для Ґенерального Секретаріяту",** в якій дуже обкроїло як і територію так і **права автономної України.**

Українська Центральна Рада, щоб не починати війни з російським тимчасовим правительством, рішила сю інструкцію принятти до відома і в своїй дальшій діяльности змагати до розширення автономних прав України.

Всі сі події, описані в першім томі, розвивалися в часі від марта до вересня 1917 р.

В **другім** томі описані дальші події української революції, а саме:

В Петербурзі російське тимчасове правительство, яке готовилося арештувати Ґенеральний Секретаріят і розігнати Українську Центральну Раду, впало і його місце заняло большевицьке правительство.

Українська Центральна Рада, маючи наслідком упадку російського тимчасового правительства розвязані руки, проголошує **третім** універсалом **Українську Народню Республику.** В універсалі говориться, що Українська Народня Республика готова ввійти в склад російської федеративної республики, коли така утвориться.

Большевицьке правительство, укріпившися в Петербурзі, йде війною на Українську Народню Республику.

Обороняючися від російсько-большевицького наїзду, Українська Народня Республика розпочинає рівночасно мирові переговори з центральними державами (Австро-Угорщина, Німеччина, Болгарія й Туреччина). Сі переговори кінчаться заключеннєм **мира в Берестю,** 9. лютого 1918 р. В мировім договорі центральні держави признали Українську Народню Республику незалежною державою.

Ще перед заключеннєм берестейського мира Українська Центральна Рада оголосила **четвертий** універсал, що Українська Народня Республика є незалежною державою.

Одначе військові сили Української Народньої Республики були за слабі, щоб оборонитися від большевицької Росії. Українська Центральна рада рішила звернутися до Німеччини й Австро-Угорщини за поміччю. Одержавши сю поміч, Українська Центральна Рада знов вернула до Київа, звідки мусіла була уступити перед російським большевицьким військом.

Та в Київі почали зростати непорозуміння між Українською Центральною Радою і її союзниками, Німцями й Австрійцями. Українська Центральна Рада стояла на тім, що Німці й Австрійці повинні їй дати тільки військову поміч проти російських большевиків, а до того, який лад вона заводить в Українській Народній Республиці, не мішатися. Натомісць Німці й Австрійці, опираючися на свою військову силу, хотіли, щоб Українська Центральна Рада їх слухала.

Коли-ж побачили, що вона їх слухати не хоче, рішили її розігнати й установити таке правительство, яке їх слухало би. В сій справі порозумілися з російськими поміщиками й капіталістами, які також були невдоволені з Української Центральної Ради, і підготовили переворот, який зазначився розігнаннєм Української Центральної Ради і переданнєм влади гетьманови Скоропадському.

На сім кінчиться **другий** том, який обнимає події від вересня 1917 р. до кінця цвітня 1918 року.

Третій том описує час гетьманування Скоропадського: як Скоропадський оголосив себе **самодержавним** (абсолютним) володарем, обіцюючи тільки в будучности скликати сойм, скасував назву: „Українська Народня Республика" і заступив її назвою „Українська Держава", скасував усі закони, які було видала Українська Центральна Рада, склав кабінет міністрів, в якім перевагу мали лісти і в кінці оголосив гра- російські поміщики й капіта- моту з 14. падолиста 1918 р. про те, що вважає своєю задачею **„відновити на федеративних принципах давню могутність і силу Всеросійської** Держави".

З огляду на те, що ґрупа українських монархістів, яка гуртується коло Скоропадського, дуже голосно говорить про те, що власне час гетьманування Скоропадського є єдиним часом, коли українська держава процвитала, — я особливо раджу кождому прочитати сей третій том праці Христюка. Кождий, хто є Українець і вважає за Україну український нарід, а не гурток обмосковлених та спольщених українських поміщиків, переконається, що се не було будуваннє української держави, тільки **відбудовуваннє старої царської Росії на Україні,** на те, щоб — як говорить грамота Скоропадського з 14. падолиста 1918 р. — приступити до відбудови „Всеросійської Держави".

Закінчується третій том о- народу під проводом Директо- писом повстання українського рії проти гетьмана Скоропадського.

Четвертий том праці Христюка має описати час Директорії до кінця 1920 р., коли Україною заволоділи російські большевики. Сей четвертий том поки-що не друкується через недостачу фондів.

Праця Христюка має творити **чотири** книги видавництва „Українська революція".

Як пята книга сього видавництва вийшла **моя** праця під назвою: **„Галичина в рр. 1918—1920."** Ся праця, яка обнимає 226 сторін, ділиться на шість частий.

В **першій** части, яка називається **„Галичина в світовій війні",** говориться про положеннє українського народу в Австро-Угорщині, про світову війну, про розпад Австро-Угорщини і про утвореннє **Української Національної Ради** як найвисшої влади українських земель бувшої Австро-Угорщини.

В **другій** части, яка називається **„Західно-Українська Народня Республика",** говориться про утвореннє Західно-Української Народньої Республики, про бої з польськими повстанцями у Львові і утрату Львова, про дальшу війну з Поляками, про орґанізацію державної влади, про проголошеннє зединення з Українською Народньою Республикою, про мирові переговори з Поляками (комісія Бертелемі і телеґрама Найвисшої Ради з 19. марта 1919), в кінці про утрату території в нерівній війні з Польщею і про відданнє всеї влади Уповновласненому Диктаторови Західно-Української Народньої Республики, д-ру Евгенови Петрушевичеви.

В **третій** части, яка називається **„На Мировій Конференції",** говориться про заходи Делеґації Української Народньої Республики і зокрема її галицьких членів перед Мировою Конференцією, щоби спинити польський наїзд на Галичину і втратувати її державну незалежність. Далі обговорюються тут рішення Мирової Конференції в справі Галичини.

В **четвертій** части, яка анзивається **„На Великій Україні",** говориться про побут галицького правительства і армії на Україні, про відносини між Директорією і галицьким правительством і про розрив між ними. В падолисті 1919 р. дороги обох правительств розійшлися. Головний Отамана Петлюра виїхав до Варшави, щоб вести політику союза з Польщею. Диктатор Петрушевич виїхав до Відня, щоби звідси вести перед державами антанти акцію за визволеннє Галичини зпід окупації Польщі.

В **пятій** части, яка називається **„Правительство Західно-Української Народньої Республики на еміґрації"** говориться докладнійше про сю акцію для визволення Галичини зпід окупації Польщі.

Шеста часть — се **„Кінцеві уваги",** в яких говориться про причини невдачі в війні Галичини з Польщею, про відношеннє між Галичанами й Великою Україною і про окрему галицьку політику, яка змагає до визволення Галичини зпід окупації Польщі.

Такий зміст моєї праці. Я тільки розповів, про **що** в ній пишеться; про те, **як** воно написано, може скаже хто инший, а в кождім разі оцінять се читачі, які її прочитають.

• • •

Не досить написати про якусь книжку; треба також показати читачеви дорогу, як він має ту книжку дістати. Тому я, розповівши про чотири книжки про українську революцію, хочу також подати відомости, як ті книжки дістати.

Український Соціольогічний Інститут крім тих чотирох книжок видав також инші книжки, а саме: **українською** мовою видав він працю проф. М. Грушевського: „Початки громадянства", працю проф. д-ра Володимира Старосольського: „Теорія нації" і працю проф. М. Грушевського: „Драгоманів і женевський соціялістичний гурток". Далі **французькою** мовою видав Історію України проф. М. Грушевського і Антольоґію української літератури.

За **пять** американських долярів Український Соціольоґічний Інститут висилає всі свої українські видання (разом **сім** книжок, між ними висше обговорені чотири книжки про українську революцію) і 10 чисел журнала „Борітеся — поборете", який видає Закордонна Делеґація української партії соціялістів-революціонерів під проводом проф. М. Грушевського.

За **чотири** американські доляри висилає Український Соціольоґічний Інститут **сім** книжок праць проф. М. Грушевського по історії України (між ними велика ілюстрована Історія України) і історії всесвітній.

За **один** американський доляр висилає Український Соціольоґічний Інститут обі висше згадані книжки, які він видав французькою мовою.

Гроші треба посилати на імя проф. М. Грушевського до банків: Societe de Banque suisse, Geneve (Швайцарія) або Wiener Bank-Verein, Wien (Австрія) чеками на доляри або швайцарські франки і рівночасно повідомляти про се на адресу: Prof. M. Hrushewsky, Wien VII, Kirchengasse 41.

• • •

Вкінці ще одна увага: З поглядами, які тепер заступає проф. М. Грушевський, можна не погоджуватися. Я сам не погоджуюся з ними і писав уже про се в „Свободі". Одначе книжки, які видав Український Соціольоґічний Інститут, є цінні, а так само цінні є історичні праці самого проф. М. Грушевського, і тому вони повинні знайти в американських Земляків щире принятте.

Гайдельберґ, 6. січня 1922.

Др. Михайло Лозинський.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ.

КРОВ ЗА КРОВ

НА ЗАПОРОЖУ.

Оповіданне з другої половини 17-сотих років.

(Продовженне).

(30)

— Вже більше за ваше здоровля не пю! — крикнув урадуваний Москаль. — Рано я наляв через край і ви зараз занедужали. Тепер я вже пю менше, майже нічо, отже ви від того подужали.

Москаль вже весь час поводився прилично. Видко, що хотів заробити собі на ласку й поважанне. Особливо чемно і з пошаною розмовляв з Батюком, хоч не богато. Більше звертався до дівчини, випитуючи її, чи їй не скучно жити в такій пустини, як запорожський степ; чи не воліла би перенестися до великого міста, мати діло з великими панами; то що. Все те було пригривкою до питання, чи не віддалась би за якого Москаля, що буде жити на велику стопу в якім великім московськім місті.

Всі її відповіди були для него дуже невдоволяючі, як своїм змістом так і способом висказування думок. Параня або відповідала жартуючи, або недочуваючи не відповідала. По вечери поклонилася і вийшла. Батюк і сотник також розпращалися. Лишився Калмик, котрий Москалеви мав показати його комнату.

— Ходім, — сказав, беручи воскову свічку. — Заведу вас до вашої спальні.

— Я хотів би з тобою побалакати. Чи там буде можна? Чи безпечно? Не підслухає ніхто?

— Безпечно, се на горі.

Калмик завів його до горішної комнати, запер за собою двері, запалив другу свічку і спитав.

— Що буде з моїм сином?

— Зараз, зараз. Прийдемо і до того. Але скажи мені, чи той Батюк справді лише козак, чи який боярин, що зарився в сім степу? Вже ті його строї і його донька, сі срібні миски, чарки, та проча посудина показують, що він якийсь безконечний богач.

— Що богач, то богач. Не даром він і його батько кількадесять літ промишляли на Татарах і Турках. Кажуть, що в него кілька скринь срібла й золота.

— Я не знав, що між Запорожцями такі богачі. І се богацтво диво і така дівка диво! Вона певно вийде за якого царського ґенерала або за боярина... Ае чув ти, чи не сватає її хто?

— Маєтки Батюка і його дівка то ще нічо... Батюк жебрак в порівнанню до полковника Чмеля. Що таке дівоча краса, зрозумієте аж тоді, коли побачите Чмелівну... Щоби хто дівку сватав, я не чув... Але... що буде з моїм сином?

— Правда, правда. Мушу збути ся сеї справи. Чим скорше, тим ліпше. Маєш кого певного, щоби вже завтра рано поїхав з листом до Бахмута?

— Маю.

— Отже письмо я ще нині зладжу... таки зараз. Ти жди в саді. Як стану між вікном і свічкою і так заслоню собою вікно, прийди. Письмо буде готове.

— Принести папір, чорнило?

— Ні. Мою торбу принеси сюди. Там всьо маю.

Калмик приніс торбу майора і вийшов. Москаль виймив папір, каламар і перо, пройшовся пару разів по хаті і став писати:

„Від успіху в звісній Вам справі зависить вся моя і ваша будучність. Успіх буде, як позискаю Калмика Аюкая, що здавна живе на Запорожу. Буде, як пообіцяю йому, що — ку його мати, як увільнимо його сина з татарського полону, в який попав сими днями за Міусом коло броду низше Кринки. Нехай наш уряд вишле негайно до хана гонця, щоби в імени цариці предложив виміну Калмиченка за пять або й десять Татар, які є в нашім полоні. Як треба, додати грішми. Отсе письмо секретне.

Николай Кирилович Филемонов".

Тепер Филемонов взяв чарку, впустив до неї пару крапель мішав воду в чарці аж камінводи. Витер перо з чорнила, вичик розпустився і став сею водою писати на тімсамім листі проміж написаними вже чорнилом рядками. Тепер писав таке:

„На все те, що написане чорнилом, начхайте! Калмиченка вишліть в ночи в накритім возі до Ізюма. Там нехай держать його так, щоби ніхто не знав, хто він, та щоби в Бахмуті ніхто не здогадавсь, куди він дівся. Щоби не зрадився той, що повезе його, нехай і він пропаде в тюрмі. Як тайна вже буде безпредметова, його випуститься. В Полтавщині вже тепер нехай приготовлять всьо до походу, бо справа йде дуже добре".

Скінчивши, Москаль зождав, аж висохне. Держав папір то сюди то туди до світла, але тайне письмо не впадало в очи. Тепер станув між свічками і вікном. За хвилю увійшов Калмик.

— Письмо готове. Прочитай і скажи, чи я так написав, що повинен бути успіх?

— Прочитай! Коли-ж бо я неписменний.

— Отже слухай!

Москаль прочитав йому се, що написав чорнилом і спитав.

— Тепер віриш, що дістанеш сина?

— Питане, чи той гонець поїде. А як поїде, то ще питанне, чи Татари підуть на заміну?

— Дурний ти! Тепер ще не можеш всього знати. Але вже нині кажу тобі, що від тебе зависить вся моя будучність і то велика будучність. Через те й ти мусиш мені повірити, що я тобі хочу помочи, помочи годен і поможу. Сеж в моїм інтересі. Завтра досвіта пришли гонця, щоби взяв лист. Іди спати.

— Ви пане майор, здорожені. Мабуть будете довше спати. Чи не ліпше було би, як би я то письмо взяв від вас таки зараз? Гонця вишлю, як лиш стане сіріти.

— Нехай і так. Зараз запечатаю.

Москаль ще раз прочитав голосно очивидно лише се, що написав чорнилом, запечатав і лист дав Калмикови.

Аюкай вийшов, але спати не пішов. Зайшов у світлицю, де дожидали його, кружляючи мід, Батюк, Параня і сотник. Були ще два козаки, котрих сотник загадав вислати до Бахмута з листом Филемонова. Калмик переповів їм лист дословно і ждав, що вони на се скажуть.

— Я собі так міркую, — промовив сотник — що се письмо не для адресата. Воно для тебе... щоби ти гадав, що твій син справді в татарських руках. Се одно. Друге, щоби ти гадав, що він справді хоче, в татарських руках твій син, чи в московських, пропавшого звернути тобі.

— І я не сумніваюся, що се письмо не щире, бо в сих його Татар я не вірю. Але як мій син в руках того ґенерала, то лист Филемонова, як рівночасно не вишле иншого листа, баламутить також адресата. Филемонов мусів би мати тут когось, що міг би вислати його з иншим листом.

Сотник погадав троха.

— Вже може й зробив се! — промовив. — Коли то він обіцяв тобі, що вишле таке письмо, чи взагалі, що поможе тобі знайти сина?

— Ще тоді, коли ми були над Міусом.

— Отже маю стежку в горох... Чому його Москалі відїхали, не пішли з ним?... Бо він сам відіслав їх. А куди?... З чим?... Лише до свого начальства... очивидно з письменним або устним рапортом. Він вже через них мусів переказати, що вишле письмо, на котрого зміcть, о скілько він відноситься до хлопця, не треба зважати. Чкода, що Донці не повісили всіх чотирох. Впрочім ті в Бахмуті самі будуть знати, що письмо є комедією, бож хлопець в їх руках. Дилемонов сам прислав його, а тепер пише, що він в руках татарських.

По короткій раді рішено вислати письмо таки зараз, ще в ночи. Вибрано до сего двох розумнійших козаків. Будучи певними, що гонців будуть у Бахмуті пильнувати, чи не шукають за слідами полоненого, післанці мали віхати до міста кождий окремо. Письмо мав передати оден, а другий неначе так чогось приїхав собі до міста. Оба таки зараз пустилися в дорогу. Очивидно, мали не зараз вертати, а лишитися там пару днів, та старатися винюхати, що тілько зможуть, про долю і про побут Калмиченка.

— Ще й ви будете мати клопіт з тим Москалем, — зачав Калмик по відході післанців. — Ви або полковник.

— Через той напад Донців? — спитав Батюк. — Певно, що будемо. І січова старшина буде мати клопіт. Москалі обернуть кота хвостом і з донського нападу зроблять великий похід Запорожців на Донщину. В цілій тій справі добре бодай се, що Донці зажерлись з Фелемоновим. Се може спасе нас від клопоту. Може майор, боячися, що Донці будуть свідчити проти него, цілу справу змовчить.

— Не про се думав. Буде инший клопіт. Нароблять вам його ваші доньки і ваші маєтки. Москаль буде одну або другу сватати.

— Ха, ха, ха! — Розсміялася Параня. — Він мабуть дуже любить збирати гарбузи.

Батюк насупив брови.

— Жартуєш — звернувся до Калмика. — Правда, вчера плів дещо... але се було по пяному. Як витверезився, то вже був цілком инакший.

— Але зі мною не говорив по пяному, — відповів Аюкай, — був цілком тверезий. Заки взявся писати лист, став випитувати мене про вас, про Чмеля. Велике вражіннє зробило на него се богацтво, яке у вас бачив. Я собі гадав, що вам се буде не в лад, коли Москаль так займеся вашими маєтками й вашою дитиною. Щоби хоч троха відвернути його думки в инший бік, я йому наговорив про богацтва Чмеля, та про красу Чмелівни таке, що він троха не вдавився, так ковтав слину.

— Добре зробив, спасибі тобі, — дякував Батюк. — Але чи Чміль буде тобі за се вдячний?

— Треба буде упередити. Дасть собі раду.

— А ти Параню, — додав сотник усміхаючися, — пильнуй майора. Добий торгу загоряча. Як тамта злетить, відібє тобі. А що найменше, почубиться. Дві приятельки розійдуться через хлопця.

— Вже я буду його пильнувати, як ока в голові. Або він, або монастир, — відповіла важко зітхаючи і завертаючи очима до стелі.

Всі розміялися і розійшлися спати.

На другий день була в Батюка велика метушня... Приготовлялося велике принятте полковника. Ціле привитаннє було комедією умовленою між Батюком і Чмелем зараз по повороті козаків проти Донців. Вони переказали були полковникови, що сотник заїде з Москалем насамперед до Батюка. Будучи певним, що Филемонов важний московський шпіон, сотник порадив показати Москалеви, що неоден Запорожець годен купити цілу сотню московських ґенералів. Сотник не сумнівався, що майор про все те, що побачить на Запорожу, звістить свій уряд і рознесе між Москалями в своїй вітчині.

— Нехай в світі знають, — говорив, — що Запороже не край дикунів.

Полковник і Батюк рішили піти за радою сотника. Ось чому Батюк і Параня виступили так пишно, коли надїхав сотник з Филемоновом. Так само пишно загадав полковник заїхати в гості до Батюка.

Филемонов спав здорово і спав довго. Коли встав, сонце вже було високо. Глянув крізь вікно і побачив там Параню? Зараз схопився і зійшов у низ, просто до Парані.

— Добрий день, як спали? — спитав дівчину. Станув перед нею, загородивши їй стежку.

— То ви, пане майор? Дибре полудне. А ви як відпочивали?... Бачу, добре, бо так пізно пробудилися...

(Дальше буде).

ПИЛЬНУЙТЕ СВОЇХ ПРАВ І КОРИСТАЙТЕ З НИХ!

РОДИМЦІ!

Зайдіть де-небудь до „Library" в Злучених Державах, то знайдете там книжки російські, французькі, німецькі, італійські, російські, грецькі, жидівські, чеські, польські, західні, турецькі — та Бог-зна які ще, але українських, звичайно — дість Біг! Чому воно так?... БО МИ НЕ ДБАЄМО ЗА СВОЇ ПРАВА. Всі книжки в „Library" купується за громі-податки, яких немало пайка забрано і з українських Кишені. Другі народи домагаються від Громадських Управ, щоби в їх місцевій „Library" вони найшли були і книжки в їх рідній мові, — тому й їх книжки до „Library" закуплено; а ми, Українці що?... от, як звичайно: Нехи там кто, хто вибере.

Нехай в гріх; Родимці! І наші книжки, бодай що-найкращі, повинні бути в кождій „Library". Читайте їх ми самі, і наші діти, та ще й не один з чужинців пізнав їх, і запізнався ближче зі всім нам рідним і дорогим, а відтак нашому краще про нас.

А тут ні кошти, ні важкі заходи: Написати кілька слів просьби, на просьбі, підписати вимагане число підписів і ту просьбу доручити Громадській Управі; та ось, в разі потреби, подати її ще в міську Громадську Управу.

Розважте, Родимці, сю справу. Чи не варта вона так малого заходу? Та чи добре робите, що сю справу занедбуєте?... Кажете в того вражда?... Судіть!...

Бо, не добре воно! Направте лихо, хоч і спізнились! Зберіться двох-трох в Громаді, зайдіть до Громадської Управи, чи до Заряду Вашої „Library", заявіться, хто ви, і що з сюди пособі, і що звідки в якій вашій родимій кравщині, і в рідному народі.

Ану, хто перший?

Просьби в англійській мові до Громадської Управи, виготовимо Вам радо, коли у Вас найде нимо, а нинищо до „Library" можемо доставити кілька скоєно і якісних списків.

Нуж, до діла, Родимці!

По близькі вказівки пишіть на адресу:
UKRAINIAN PUBLISHING & PRINTING,
30 East 7th Street, New York, N. Y.

ДОПИСІ

—o—

ШІКАГО, ІЛЛ.

Помагаймо борцям за волю українського народу!

Дня 15. січня с. р. відбулося тут народнє віче в галі української православної церкви заходом Комітету Несення Помочі Борцям за Незалежність України. Публики прибуло досить многе число. На предсідателя віча покликано тов. Ткача, а на секретаря тов. І. Мегаса. Предсідатель патріотичною мовою отворив віче і пояснив ціль зібрання.

На першого бесідника покликав предсідатель о. д-ра Копачука, адміністратора укр. прав. церкви в Америці і Канаді. Бесідник в своїй промові змалював картину теперішнього життя в рідній краю і борців за його волю. На зазив бесідника, щоби публика віддала честь тим борцям, котрі полягли за волю українського народу повстанием з місць, публика се радо зробила. Далі промовець говорив, як наші борці терплять в польських тюрмах і на вигнанню поза границями свого рідного краю. Сі герої українського народу повинні мати красшу поміч від нас, красше поперте, бож вони віддали для свого краю все, що кождій людині найдорозше. Сі українські герої звертають свої очи в сторону Америки і Канади, до своїх братів і сестер, і просять о поміч тих, котрі не понесли жадних терпінь і жадної шкоди в обороні своєї Батьківщини. Тому ми всі, як один, повинні помогти своїм братам і сестрам, як в рідній краю так і на чужині, і тим способом підтримати їх у боротьбі з всілякими наїзниками на нашу рідну землю. Таксамо вніс резолюцію, щоби всі комітети, які істнують в Шікаго, получилися разом і несли поміч героям в рідній краю і на чужині.

Другим бесідником був тов. П. Новодворський, котрий взивав до згоди всіх, а таксамо, щоби вступати в ряди Січової Організації, щоби забути всі роздори, які панували дотепер тут в Шікаго і в цілій Америці, а братися до спільної праці, рамя при рамени, грудь при груди, а тоді сміливо скажемо, що „Україна повстане від Сяну до Дону, в своїм краю панувати не дамо нікому!"

Опісля о. др. Копачук говорив за наше студентство, яке гірко жиє як в рідній краю так і поза його границями, і показав публиці кілька банкнотів по 100 гривень, котрі він дістав від одного студента, щоби їх спродати і в той спосіб помогти йому в дальших студіях. Сі українські гроші купив за 25 долярів п. М. Балагай, щирий Українець, котрий недавно прибув з Канади.

Хоть тяжкі тепер часи і безробітте, то і так присутні зложили, хто що міг, для українських борців і сиріт. Жертвували слідуючі: М. Балагай і П. Новодворський по $10; А. Булка $5; о. др. М. Копачук, П. Ткач, І. Мегас, Гладинюк і Е. Городицький по $2; Кузів, В. Мельник, М. Іванців, І. Лацкук, І. Риза, Ксенів, Холик, Пущик, Н. Гуз, М. Личак, К. Січевський, Ю. Филипів, Бігун, Кучир, Д. Шустак, Пилипів, Л. Риза, М. Савчин, Т. Рудий, Ю. Коцовський, І. Беднарик, П. Маркевич, І. Савчук, О. Гнузд і І. Вавричук по $1. Усього разом, враз з дрібними датками, зібрано $72.83.

По збірці відспівано гимн „Вже воскресла Україна" і предсідатель віче замкнув.

І. Мегас, секр. віча.

—o—

ПІТСБУРГ, ПА.

Недавно основане Товариство „Жіночий Труд" в Пітсбургу, Па. ухвалило на своїм мітінгу зібрати жертви на „Рідну Школу" в східній Галичині. В тій цили члениці того Товариства (пані: Марія Малієвичова, Христина Ягелова, Марія Хандогова і панна Дуківна) ходили на різдвяні свята колядувати по Пітсбургу і по МікКіз Ракс, Па.

При тій нагоді жертвували слідуючі на Рідну Школу: По 5 долярів: Д. Порада, І. Бунга, О. Гунан, Г. Шабатура, В. Котула. По 2 доляри: Отці: О. Сидоряк, Пик, Кобаса; — В. Шабатура, М. Хандога, В. Малієвич, І. Шедний, І. Вовчко, І. Сикула, пані Гут, П. Вовчко, пані Винник. По 1 доляру: С. Ягело, А. Баранецький, П. Кусень, панна Дуківна, Петро Чемерис, Ю. Попель, В. Сорочак, П. Диба, П. Мисько, Ю. К. Вовчко, І. Ганяк, пані Галевич, И. Мельник, Т. Вовчко, С. Вовчко, пані Урбанова, П. Войтович, М. Брода, А. Клінковський, пані Пастирчак, пані Костишак, Д. Греб. По 50 центів: П. Ягело, пані К. Дудяк, И. Підганяк, М. Середницький, Я. Лишняк, пані К. Читра, А. Вороненко, Г. Ільчишин, М. Іваник, Т. Чайковський, М. Дуда, Н. Ничай, В. Гринько, Т. Шпак, пані К. Пилипчак, пані Е. Фарботник. По 25 центів: пані Ю. Сісков, И. Деленко, Т. Яременко, Г. Лабай, І. Кріль, В. Бутинський, Н. Король, С. Король. — Разом 81 доляр.

Гроші вислано 80 долярів, бо 1 доляр дано на пересилку) дрефтом долярами, дня 23 січня, 1922, через „Ол Нейшенс Бенк", число посвідки 7665, до Українського Педагогічного Товариства у Львові.

Дуже треба дякувати жертводавцям і жертводавницям за їхні жертви, котрі богато поможуть шкільному ділу в старім краю. Особливо треба згадати, що всі жертводавці і жертводавчині відносилися дуже щиро до колядниць і до рідної школи, за що їм належиться найбільша шана і честь!

Також треба дякувати паням-колядницям, що не жалували труду і прислужилися рідній справі. Добре би було, щоби в кождій місцевости, де живуть Українці, зібрано на Рідну Школу жертви і зараз вислано, бо рідний край потребує.

Марія Хандогова.

ПРО ЗОЛОТИЙ НАШИЙНИК КНЯЗЯ СВЯТОСЛАВА.

(Українська легенда).

Коли князь Данило основав нове місто для свого сина Льва і назвав його Львовом, постановив післати в той город найлїпших урядовців, щоби син навчив ся при них правити державою. Довге й бурливе жите князя Данила дало йому великий досвід. І він дуже часто вже після одної розмови оцінював вартість людий. Одначе проте не минав жадної нагоди, щоби зглибити людську вдачу.

І тепер із приводу основаня Львова вибрав ся до монастиря Богоматери в Синевідську, де мав знакомого монаха, який довго скитав ся по світі. Коли князь сказав йому, ізза якої справи приїхав до нього, старенький монах подумав і почав:

— „То було давно, дуже давно, ще як у Київі княжив Великий Князь Ярослав Мудрий. У місті Бужську над Бугом жив тоді тесля, що мав жінку й кількоро дітий. Під тягаром убожества зітхаючи, говорила йому жінка день у день: „Чиж не бачиш, як наші діти не доїдають? Руш ся в світ! Може заробиш де більший гріш для дітий наших! А як заробиш, скоро вертай до нас!" Тесля під впливом жіночих намов вибрався в дорогу і йшов на схід сонця. По багатьох днях прийшов у великі ліси і заблудив в них. Голод мучив його страшенний. Хотів бодай води напитися й спускався в глибоку дебру. Нараз побачив глибоку западню, а в ній на самім дні чоловіка, тигра, малпу й гадину. Вони також побачили його. Видно мали великий страх, що не видобудуться з тої ями, бо сиділи поруч себе покійно й одно другому не робили нічого злого. Перший промовив до теслі тигр:

— „Чоловіче! Ти знаєш, яке се добре діло вратувати жите божій тварюці. Поможи мені видобути ся з сеї ями, бо загину в ній і вже ніколи не побачу ні своєї жінки, ні малих дітий!"

Тесля відповів:

— „І людий і звірят обнімає страх, як тілько вчують імя твоє! Отож бою ся тебе й я!"...

Але тигр говорив дальше:

— „В святих книгах установлена покута й для того, хто вбє священника, і для пяниці непросипного, і для трусливого воїна, і для людини, яка зломить вірність, і для обманця. Але для невдячного нема покути, невдячність се найпоганійший гріх. Тому потрійною клятвою кляну ся, що не зроблю тобі нічого злого. Будь милосердний і допоможи мені!"

Тесля подумав у серці своїм, що навіть коли при ратунку житя стягаємо на себе нещасте, то все таки воно обернеться в щасте. І допоміг тигрови видобути ся з ями.

Тоді сказала до теслі малпа: — „Добрий чоловіче! Виратуй і мене!"

Тесля виратував і її.

Тоді сказала до нього гадина: — „Виратуй і мене, чоловіче!"

Тесля відповів їй: — „Саме троє імя викликує жах. А щож твій дотик!"

Гадина сказала на се: — „Ми не кусаємо, як нас не дразнять. Кляну ся трикратною клятвою, що не потребуєш боятися мене!"

В довірю до сих слів гадини виратував її тесля із западні.

Тоді троє звірят сказало йому: — „В ямі є ще чоловік. Але се дуже зла личина. Ми тобі радимо, не вірити йому й не ратувати його з ями".

Потому сказав до теслі тигр: — „Бачиш онту гору з багатьома верхами? Під найвисшим верхом у гущавині є дебра, а в ній моя печера. Зроби мені коли ту честь і зайди до мене в гості, щоби я міг сплатити тобі довг вдячности і не брати його з собою в друге жите."

Сказавши се пішов до своєї печери.

Потім сказала до теслі малпа: — „В тій самій околиці, недалеко від печери тигра, є водопад, а біля нього моя оселя. Зайди колись до мене".

І сказавши се пішла собі.

А гадина до теслі так: — „Як би ти колись знайшовся в біді, то тілько подумай про мене. А я відчую твою думку й прийду, хоч би як далеко мала йти, тай поможу тобі!"

Сказавши се, поповзла й щезла в гущавині.

Тепер почав кричати з ями чоловік і кричав без уговку: — „Виратуй-же й мене, чоловіче!"

Подумавши, що сеж чоловік такий сам, як він, змилосердився над ним тесля й виратував його. Виратуваний сказав до теслі: — „Я золотар з Київа. Як матимеш колись золото до оброблення, то тілько принесе до мене".

Сказавши се пішов.

А тесля дальше скитав ся по тій країні, в яку зайшов, але не знаходив лїпшого заробітку. Отож постановив вернути до дому. Переходячи знов попри місце, де виратував чоловіка й звірят, пригадав собі, що сказала йому малпа й відвідав її. Малпа дала йому найсолодших овочів і сказала: — „Прийди до мене, як тілько потребувати меш овочів!"

Тесля відповів: — „Ти вже віддячилася мені. Але покажи, де живе тигр".

Малпа запровадила теслю до печери тигра. Тигр зараз пізнав свого добродія й дав йому з вдячности чудовий золотий нашийник і инші дорогоцінні клейноди, кажучи: — „Се клейноди князя твоєї землі, якого убив рідний брат. Клейноди сі кількандцять літ блукали по світі. З рук до рук переходили, аж купив їх від европейських купців король сеї землі для свого сина. Молодий королевич їхав у сих клейнодах із почотом через ліс. Коли я напав на його почот, усі розбіглися, кінь під королевичем сполошився, скинув його і втік. А я убив королевича і його клейноди сховав для тебе. Возьми їх і зроби з ними, що хочеш".

Тесля пригадав собі в тій хвилі золотаря, якому виратував жите, й подумав:

— „Він уже порадить мені, що з тим робити".

Взяв княжі клейноди й пішов. Довго йшов і по богатьох днях дійшов до Київа, де відшукав знакомого золотаря. Той приняв його гостинно, накормив і напоїв тай запитав: — „Чи можу вам у чімсь помогти?"

Тесля відповів: — „Я приніс вам золотий нашийник і инші клейноди. Поможіть мені продати їх!"

— „Покажіть", — сказав золотар.

Тесля показав. А як золотар побачив сі клейноди, подумав:

— „Адже я сам робив їх іще по наказу князя Володимира для сина його Святослава, від гарної Чехині, якого він уже любив".

Подумавши, сказав до теслі: — „Пождіть тимчасом тут! Я мушу сі клейноди комусь показати".

І пішов із ними до княжого терему й показав клейноди великокняжому скарбникови. Той зараз пізнав золотий нашийник, яким посіпаки Святополка задушили молодого князя Святослава в карпатських горах, над річкою Опором. Пізнавши, запитав золотаря: — „Ти звідки маєш сі клейноди?"

Золотар відповів: — „У моїм домі єсть чоловік, що приніс їх до мене".

Великокняжий скарбник зараз повідомив про се першого тіуна, що заступав князя в судейських справах. А той наказав увязнити теслю. Коли тесля перед княжим суддею оповів, звідки має клейноди, йому не повірили і як учасника убійства князя Святослава засудили на смерть.

Коли тесля в тюрмі ждав смерти, пригадав собі, що говорила йому гадина і в горю своїм згадав про неї та просив у неї помочи. Не довго ждав: у малім отворі тюремної келії засичала серед темної ночи його знакома й промовила до нього: — „Не бійся нічого! Я зараз укушу жінку Великого князя й не вилічать її навіть найлїпші лікарі, ні знахорі. А як ти діткнешся її рани своєю рукою, то їдь моя уступить із неї. І тоді випустять тебе на свободу".

Гадина додержала слова й укусила Велику Княгиню Анну, жінку Ярослава, з царів византийських. І зняла ся трівога у княжих теремах і в цілім престольнім городі. Зараз покликали всіх знахорів і всіх чужосторонних лікарів, що були в золотоверхім Київі. Але ні один із них не міг улічити княгині. Тоді увязнений тесля сказав тюремним сторожам: — „Я маю лік для княгині!"

А як се він тілько сказав, зараз зняли з нього кайдани, привели в княжий терем і представили самому князеви Ярославу. Скоро тілько тесля діткнув рукою рани княгині, отруя уступила й княгиня прийшла до здоровля.

Князь Ярослав Мудрий подякував теслі й сказав: — „Скажи мені правду, як прийшов ти в посідане клейнодів мого брата?

Тесля оповів від початку до кінця цілу свою пригоду. Князь Ярослав укарав золотаря й нагородив теслю цілим ключем сіл між Бужськом і Плісеськом, де він проживав опісля як заможний боярин..."

Старий монах закінчив свою бесіду словами: — „По вдячности пізнавай після того, княже, вартість людий. А вартість урядовців пізнавай після того, як вони годять обовязок вдячности з обовязком супроти уряду свого!"

Переповів Осип Назарук.

ВІД УКЗЕКУТИВИ У. Н. СОЮЗА.

Сим подається до відома Вп. Головним Урядникам У. Н. Союза

ПРОГРАМУ

РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ

Головного Уряду У. Н. Союза

яке зачнеться

У ВТОРОК, ДНЯ 7. ЛЮТОГО 1922 Р. О ГОД. 9. РАНО

в домі У. Н. Союза, під ч. 83 Гренд Ст., Джерзи Сіти.

На се засідання обовязані явитися всі Головні Урядники У. Н. Союза точно в означенім часі і місци.

ПОРЯДОК ЗАСІДАННЯ:

Отворенне засідання головним предсідателем.
Звіт головного предсідателя.
Звіт голов. місто-предсідателя.
Звіт голов. місто-предсідательки.
Звіт голов. рекордового секретаря.
Звіт голов. фінансового секретаря.
Звіт голов. касієра.
Звіт менаджера „Свободи".
Звіт Редакційного Комітету.
Звіт Контрольної Комісії.
Дискусія над всіми повисшими звітами.
ВНЕСЕННЯ І УХВАЛИ.

Джерзи Сіти, Н. Дж., дня 25-го січня, 1922.

С. ЯДЛОВСЬКИЙ, гол. предсідатель.
І. КАШТАНЮК, гол. рек. секр.